

EVROŠTUDENT VII

Socialni in ekonomski pogoji življenja študentov v Evropi 2018–2021

Kratko nacionalno poročilo - Slovenija

Več o rezultatih raziskave EVROŠTUDENT VII v Sloveniji si lahko preberete v Nacionalnem poročilu, dostopnem na:

<https://www.pei.si/wp-content/uploads/2022/02/evrostudentVII.pdf>

Pripravili: dr. Alenka Gril, dr. Igor Bijuklič in mag. Sabina Autor

Ljubljana, januar 2022

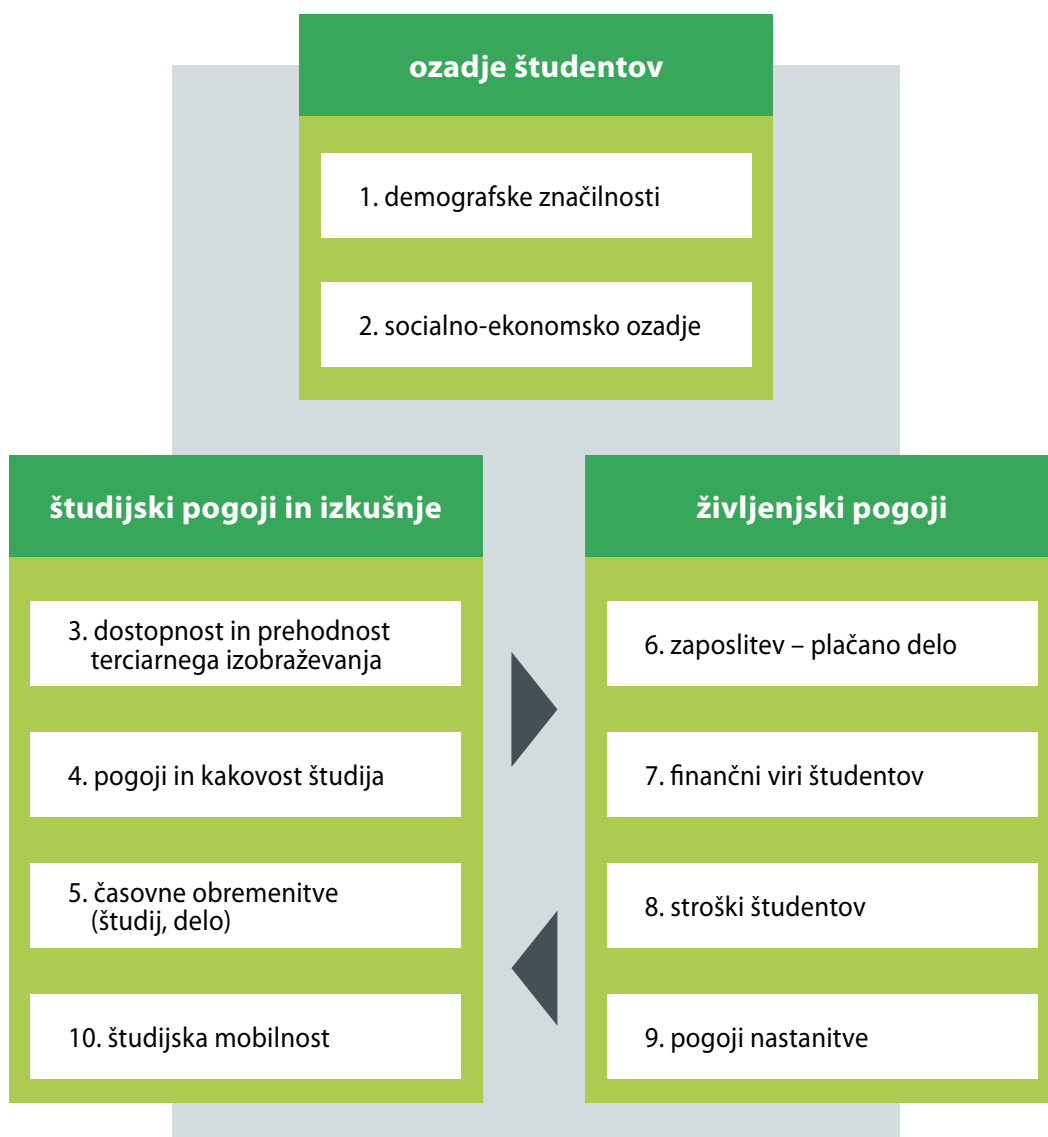

Uvod

EVROŠTUDENT VII (2018–2021) je mednarodna znanstvena raziskava o socialnih in ekonomskih razmerah, v katerih živijo in se izobražujejo študenti; ciklično se izvaja na tri leta. Na nacionalni ravni je namen raziskave zagotoviti vpogled v spremembe značilnosti študentske populacije in pogojev bivanja ter študija v Sloveniji, in sicer v primerjavi s prejšnjimi generacijami in v mednarodni perspektivi. Raziskava omogoča prepoznavanje ključnih težav in ovir v družbenem in študijskem okolju, s katerimi se srečujejo študenti iz različnih skupin (glede na starost, spol, obliko, vrsto in stopnjo študija, zdravstveni status, družinsko ozadje – izobrazbeno in priseljenko, ipd.). Ti primerjalni podatki nudijo utemeljeno podlago za načrtovanje ustreznih strategij usmerjanja razvoja terciarnega izobraževanja, tako na sistemski kot na institucionalni ravni.

V nadaljevanju predstavljamo izveček glavnih ugotovitev raziskave EVROŠTUDENT VII v Sloveniji in izpostavljam odklone od mednarodnega povprečja ter razlike glede na ugotovitve šestega cikla raziskave pri nas. Podatke od študentov smo v Sloveniji zbirali v maju 2019 in odražajo značilnosti študentske populacije, v študijskem letu 2018/2019 vpisane v višješolske in visokošolske študijske programe I. in II. stopnje.

Raziskava EVROŠTUDENT VII je zbrala podatke o študentih z naslednjih področij :

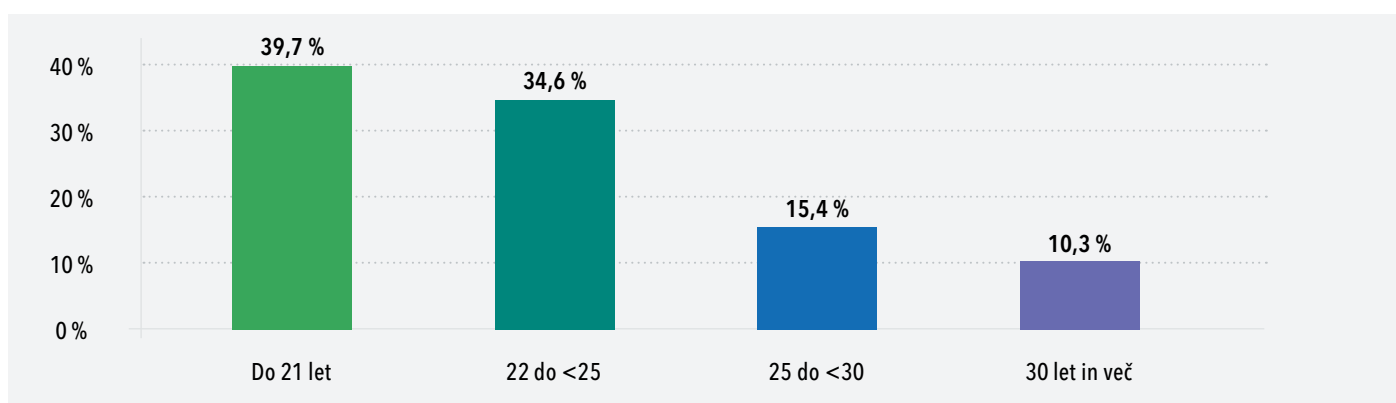
1. Demografske značilnosti populacije študentov v Sloveniji

STAROST

Povprečna starost je bila 24,3 leta ($SD = 5,6$ leta), kar je približno 1,5 leta manj kot povprečna starost študentov v vseh EVROŠTUDENT-državah ($M = 25,9$ let, $SD = 6,8$). Študenti, ki so študirali na univerzah, so bili v povprečju mlajši (23,4 leta) kot študenti na drugih višje-/visokošolskih zavodih (27,1 leta).

V primerjavi z EVROŠTUDENT VI sta se povečala deleža študentov iz najmlajše in najstarejše starostne skupine (za 3 %), zmanjšala pa sta se deleža študentov v obeh srednjih starostnih skupinah, tj. v starosti med 22 in 30 let (za 2 %).

Največ študentov je bilo mlajših od 22 let (dve petini) oz. več kot tri četrtine je bilo mlajših od 25 let.

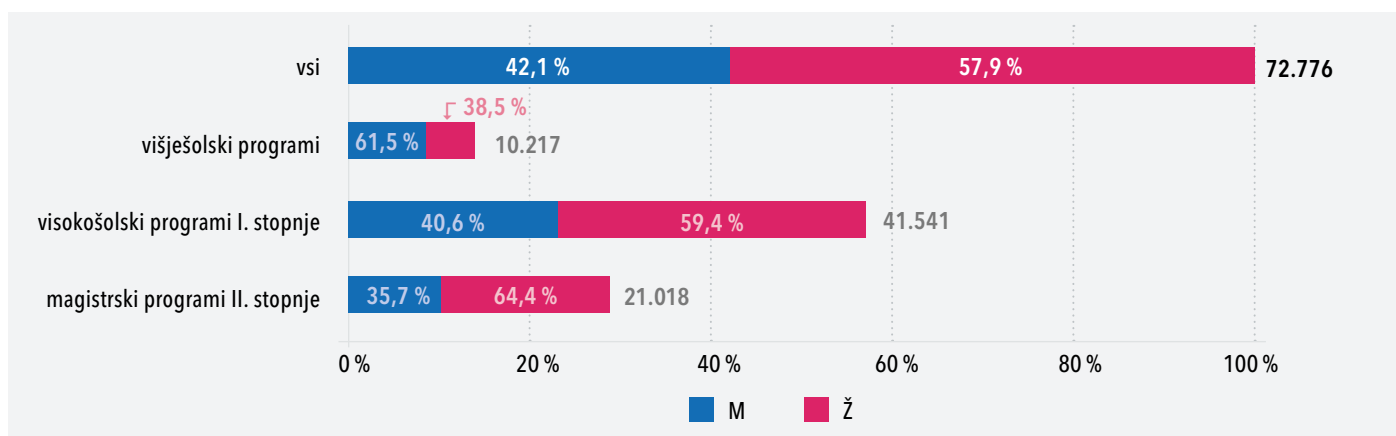

Slika 1. Starost študentov ($N = 2112$)

SPOL

Ženske so predstavljale večino študentske populacije v Sloveniji in tudi v drugih državah (razen Nemčije).

V primerjavi z drugimi državami je bilo v Sloveniji več žensk vpisanih na univerze kot na druge višje-/visokošolske zavode. Več kot tri četrtine žensk je bilo vpisanih v študijske programe na področjih izobraževanja, zdravstva in socialne, poslovnih in upravnih ved ter prava. Več kot tri četrtine moških je bilo vpisanih v programe na področjih informacijsko-komunikacijske tehnologije in tehnike, proizvodnje, gradbeništva.

Slika 2. Spol študentov po stopnji študija v populaciji študentov, vpisanih v študijskem letu 2018/2019 ($N = 72.776$)

ŠTUDENTI Z OTROKI

Več študentov z otroki je študiralo na drugih višje-/visokošolskih zavodih (21 %) kot na univerzi (5 %); podobno pri nas kot v drugih državah. Največ jih je bilo vpisanih v višješolske programe (19 %) oz. na drugostopenjske študijske programe (11 %), najmanj pa na prvostopenjske študijske programe (5 %).

V Sloveniji je imelo samo 9 % študentov svoje otroke, kar je manj od mednarodnega povprečja (12 %).

PRISELJENSKO OZADJE

17 % študentov v Sloveniji je poročalo o svojem priseljenškem ozadju, nekoliko več kot v mednarodnem povprečju (15 %).

11 % je bilo priseljencev druge generacije (z enim ali obema staršema, rojenima v tujini), 5 % je bilo priseljencev prve generacije (od teh se jih je 3 % že predhodno šolalo v Sloveniji).

Med študenti s priseljenškim ozadjem je bilo 7 % mednarodnih študentov (predhodno so se šolali v Bosni in Hercegovini, na Hrvaškem, v Srbiji in na Madžarskem), kar je manj od mednarodnega povprečja (10 %).

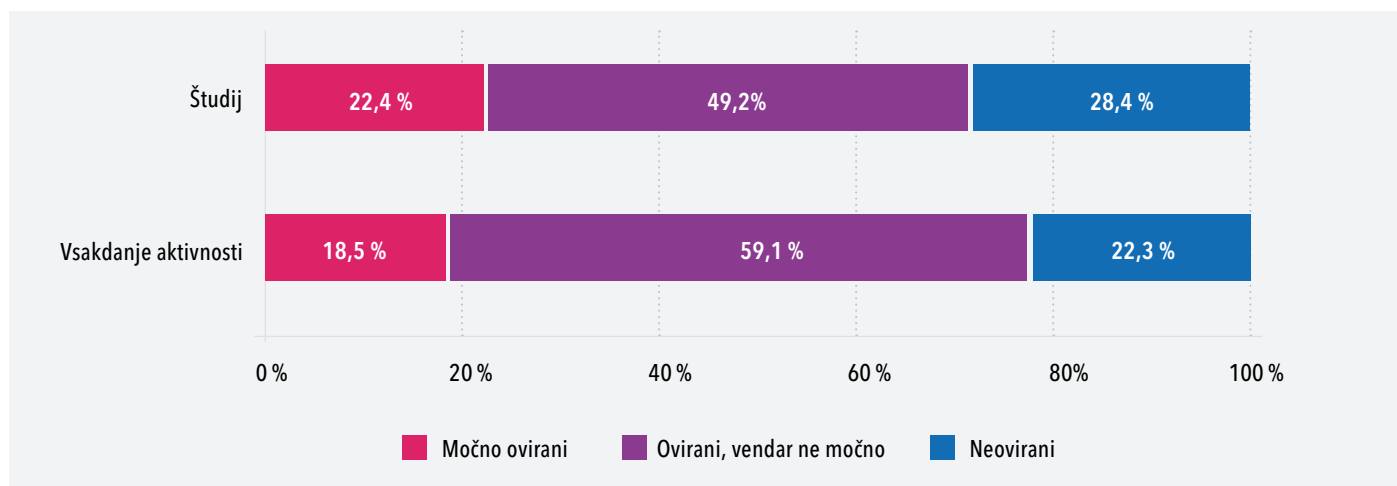
Tako na univerzah kot na drugih visokošolskih zavodih je bilo vpisanih približno enako število študentov s priseljenškim ozadjem (16 %), vendar manj kot na višješolskih zavodih (40 %). Mednarodnih študentov je bilo približno enako na univerzah in na drugih višje- ter visokošolskih zavodih (okrog 5 %).

ŠTUDENTI Z DOLGOTRAJNIMI ZDRAVSTVENIMI TEŽAVAMI

Največ jih je poročalo o kroničnih telesnih boleznih in težavah z duševnim zdravjem (po 7 %), ki so najpogostejše tudi drugod.

Približno petina teh študentov je poročala, da jih zdravstvene težave močno ovirajo pri študiju in v vsakodnevnem življenju. Slovenija je med sedmimi državami z najvišjim deležem študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, za katere ne zagotovi zadostne javne/državne ali institucionalne podpore (46 %; mednarodno povprečje 40 %).

12 % študentov je poročalo o dolgotrajnih zdravstvenih težavah, manj kot v mednarodnem povprečju (15 %).

Slika 3. Zdravstvene težave kot ovire pri vsakdanjih aktivnostih in študiju
(N (v vsakdanjih aktivnostih) = 327; N (pri študiju) = 324)

2. Socialno-ekonomsko ozadje študentov

44 % študentov v Sloveniji je bilo brez terciarnega izobrazbenega ozadja (nobeden od staršev ni imel več kot srednješolske izobrazbe).

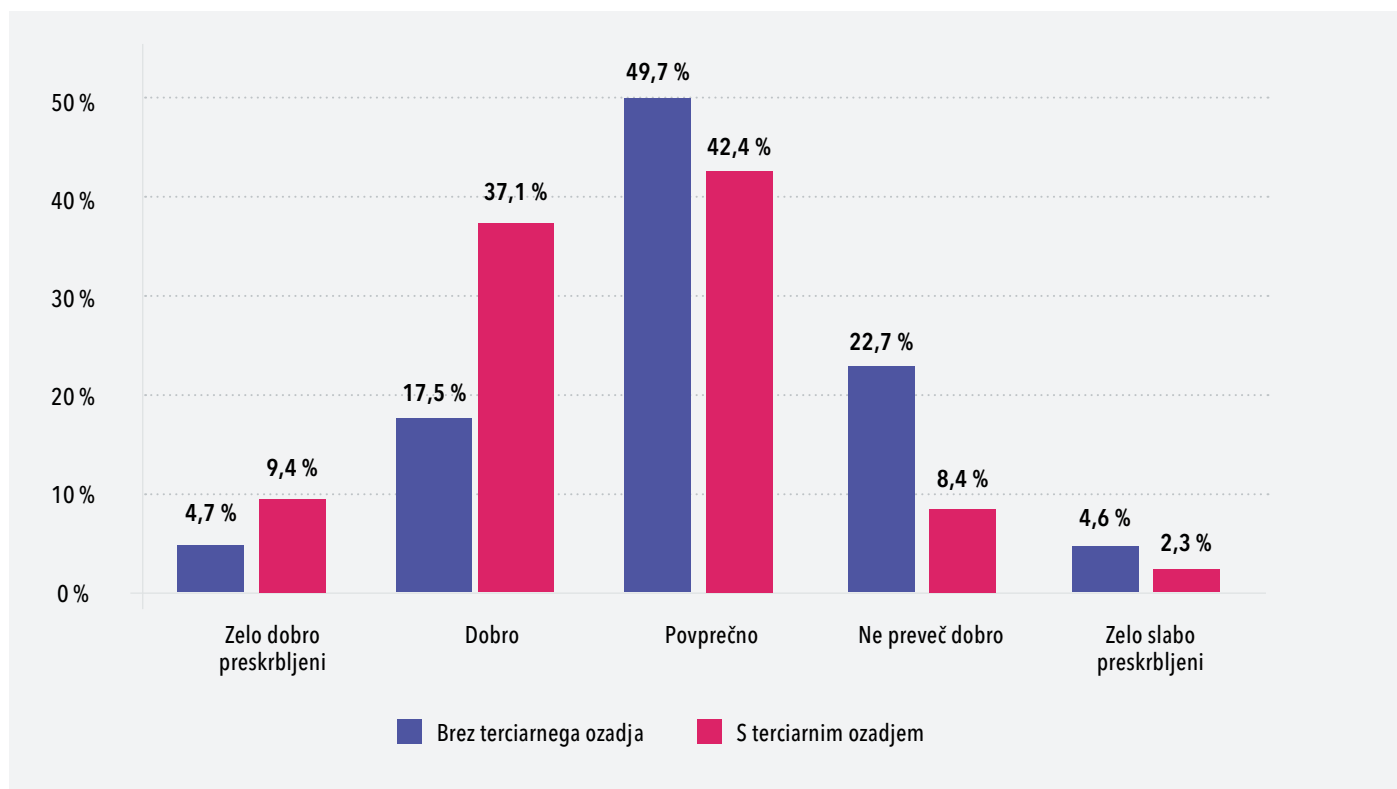
54 % je bilo študentov s terciarnim ozadjem (vsaj eden od staršev je uspešno zaključil višje- ali visokošolsko izobraževanje); podobno je v mednarodnem povprečju. V primerjavi z EVROŠ-TUDENT VI se je nekoliko povečal delež študentov s terciarnim ozadjem (za 3 %).

Dvakrat več študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja kot študentov z višje-/visokošolsko izobraženimi starši je v študij vstopilo po alternativni poti (z ali brez mature, najmanj šest mesecev po zaključku srednje šole).

Pogosteje so bili vpisani na izredni študij, v višješolske programe in redkeje v programe druge stopnje; redkeje so študirali na univerzi. Pogosteje so bili odvisni od lastnega zaslужka, bili so v večini med tistimi, ki so ob študiju delali več kot 20 ur na teden, in pogosteje so poročali o velikih finančnih težavah.

V drugih državah so se pokazali podobno neenaki pogoji za študij študentov brez terciarnega ozadja.

Tudi študenti s terciarnim ozadjem so poročali, da so njihove družine finančno nepreskrbljene. Večji deleži teh študentov so se pokazali na Hrvaškem, v Gruziji, na Irskem in v Nemčiji. Ti podatki nakazujejo novo družbeno skupino – visokoizobraženih oseb, ki tvegajo revščino.

Slika 4. Subjektivna ocena finančne preskrbljenosti staršev študentov s terciarnim ozadjem in brez (N = 2032)

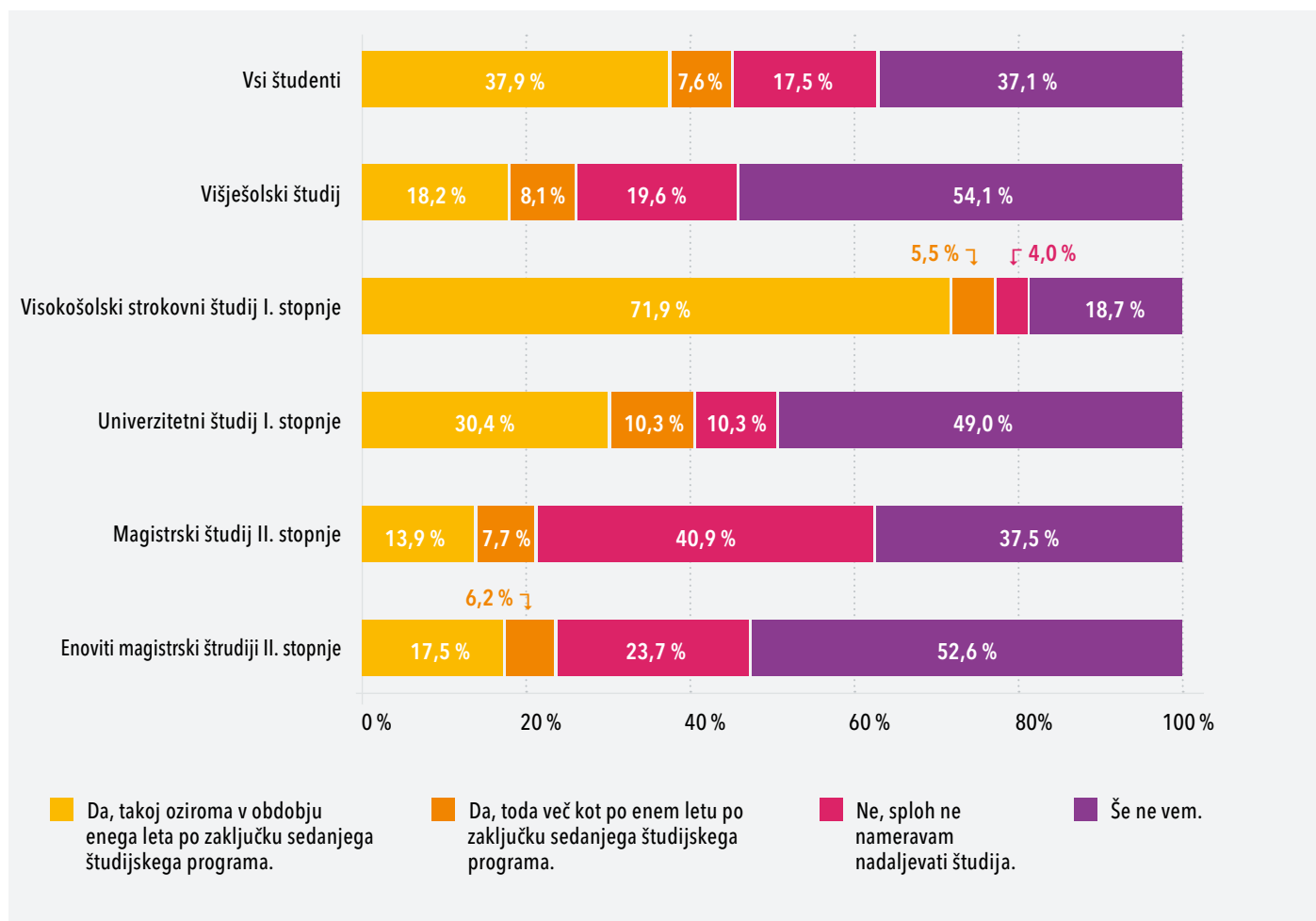
3. Prehodnost terciarnega izobraževanja

Skoraj vsi sodelujoči študenti v Sloveniji so tukaj tudi maturirali (93,0 %). Večina je takoj po zaključeni srednji šoli nadaljevala s študijem, le 7 % se jih je (več kot dve leti) kasneje vpisalo v terciarno izobraževanje; to je manj kot v mednarodnem povprečju (16 %).

To so bili pogosteje študenti brez terciarnega ozadja ali študenti iz slabše finančno preskrbljenih družin. Med njimi jih je 25 % poročalo o dolgotrajnih zdravstvenih težavah. Pogosteje so se vpisali na druge višje-/visokošolske zavode kot na univerzo. Največ je bilo vpisanih v študijske programe s področij poslovnih, administrativnih in pravnih ved ali storitev.

Študenti v Sloveniji so pred vstopom v terciarno izobraževanje večinoma že imeli delovne izkušnje (60 %). Večinoma (37 %) so opravljali periodično plačano delo manj kot eno leto. Približno šestina (18 %) jih je bila v rednem delovnem razmerju več kot eno leto, več kot 20 ur tedensko. Sedemnajstina (6 %) jih je poročala o občasnem plačanem delu, v obsegu manj kot 20 ur tedensko, ki je trajalo do eno leto. Dve petini študentov ni imelo delovnih izkušenj.

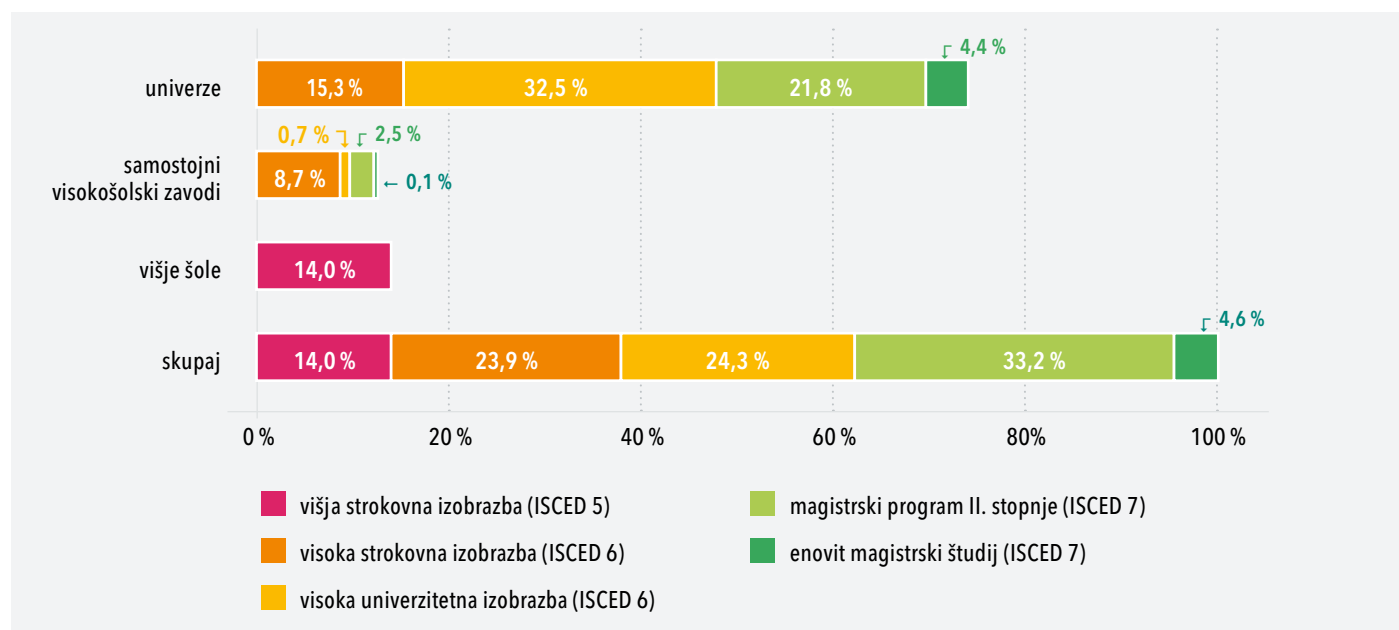
Po končani prvi stopnji študija se je večina študentov v Sloveniji vpisala na drugostopenjski študij manj kot eno leto po diplomi (82 %). Ostali so z magistrskim študijem nadaljevali bodisi po enem do dveh letih (10 %) bodisi več kot po dveh letih po diplomi (8 %). S študijem so pogosteje takoj nadaljevali študenti na univerzah (86 %) v primerjavi s tistimi na drugih zavodih (43 %).

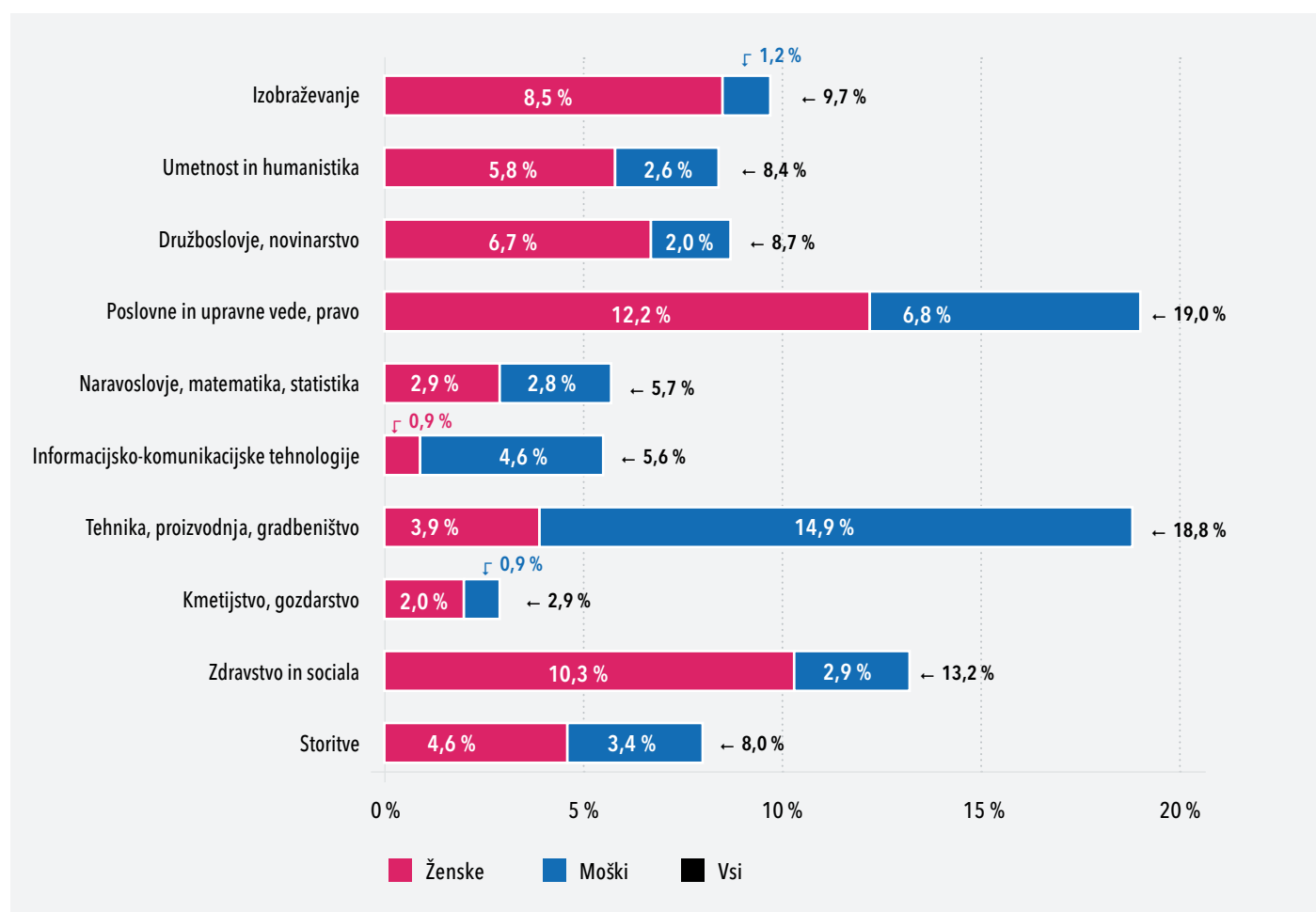
Slika 5. Namen nadaljevanja študija glede na raven dosežene izobrazbe ob zaključku trenutnega študija (N = 2105)

4. Pogoji in kakovost študija

Skoraj tri četrtine sodelujočih študentov (74 %) je študiralo na univerzah, več kot četrtina (26 %) pa na drugih višje-/visokošolskih zavodih. Med njimi je bilo več žensk (58 %) kot moških (42 %).

Slika 6. Študenti, vpisani na različne stopnje študijskih programov, na različnih vrstah zavodov (N = 2112)

Slika 7. Vpisani študenti in študentke na študijske programe po ISCED-F 2013 (N = 2112)

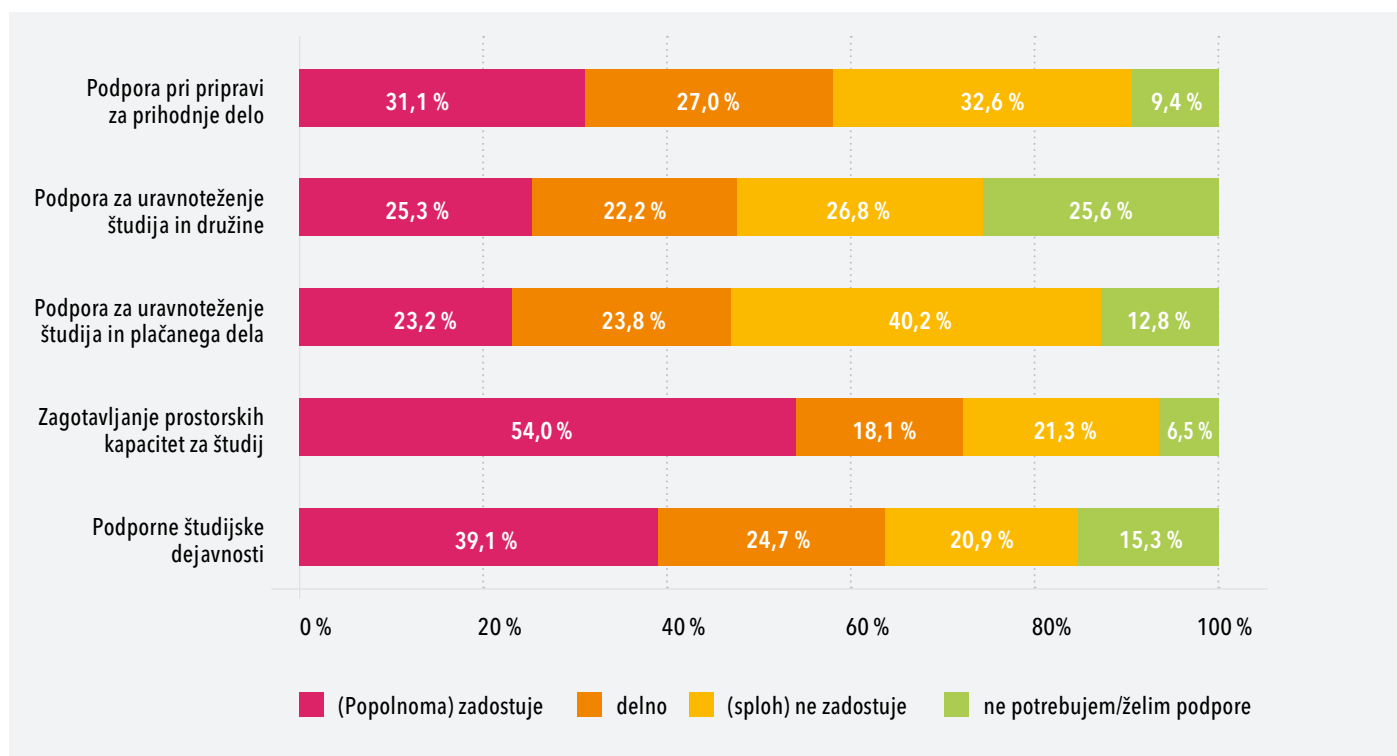
IZREDNI ŠTUDIJI

Slovenija je bila z 22 % izrednih študentov med državami z največjimi deleži izrednih študentov.

Ti so pogosteje med študenti, starejšimi od 30 let (78 %). Več jih je bilo med študenti brez terciarnega ozadja (28 %) kot med tistimi s terciarnim ozadjem (19 %). Nekoliko več jih je bilo med mednarodnimi študenti kot domačimi (za 4 %) in tudi med študenti s priseljskim ozadjem kot med slovenskimi študenti (za 8 %). Pogosteje so se na študij vpisali z več kot dveletno prekinitvijo izobraževanja. Več izrednih študentov je bilo vpisanih na druge višje-/visokošolske zavode (37 %) kot na univerze (8 %). Več izrednih študentov je delalo več kot 20 ur tedensko, kot je bilo tistih, ki so delali manj časa ali sploh niso delali.

ZADOVOLJSTVO

Večina študentov je zadovoljnih s študijskimi pogoji. Zadovoljniji so s fizičnimi pogoji, manj z uravnoteževanjem študija in dela oz. družinskega življenja. Zadovoljniji so študenti, mlajši od 21 let, in študenti, starejši od 30 let. Moški so bili zadovoljniji od žensk, študenti na drugih zavodih bolj kot na univerzah, v višje- in visokošolskih programih prve stopnje bolj kot drugostopenjskih programih, redni bolj kot izredni študenti. Študenti z zdravstvenimi težavami so bili zadovoljniji kot tisti brez zdravstvenih težav.

Slika 8. Zadovoljstvo slovenskih študentov s podporo institucij pri trenutnem študiju (N = 2112)

KAKOVOST POUČEVANJA

Pozitivnejše ocene so izrazili izredni študenti, študenti, starejši od 30 let, moški, mednarodni študenti in vpisani v višješolske programe. Manj pozitivna stališča do poučevanja so izrazili študenti na univerzah in vpisani v enovite magistrske programe.

Večina študentov je izrazila pozitivna stališča do kakovosti poučevanja (dobra razlaga, kakovost povratnih informacij, motiviranje študentov).

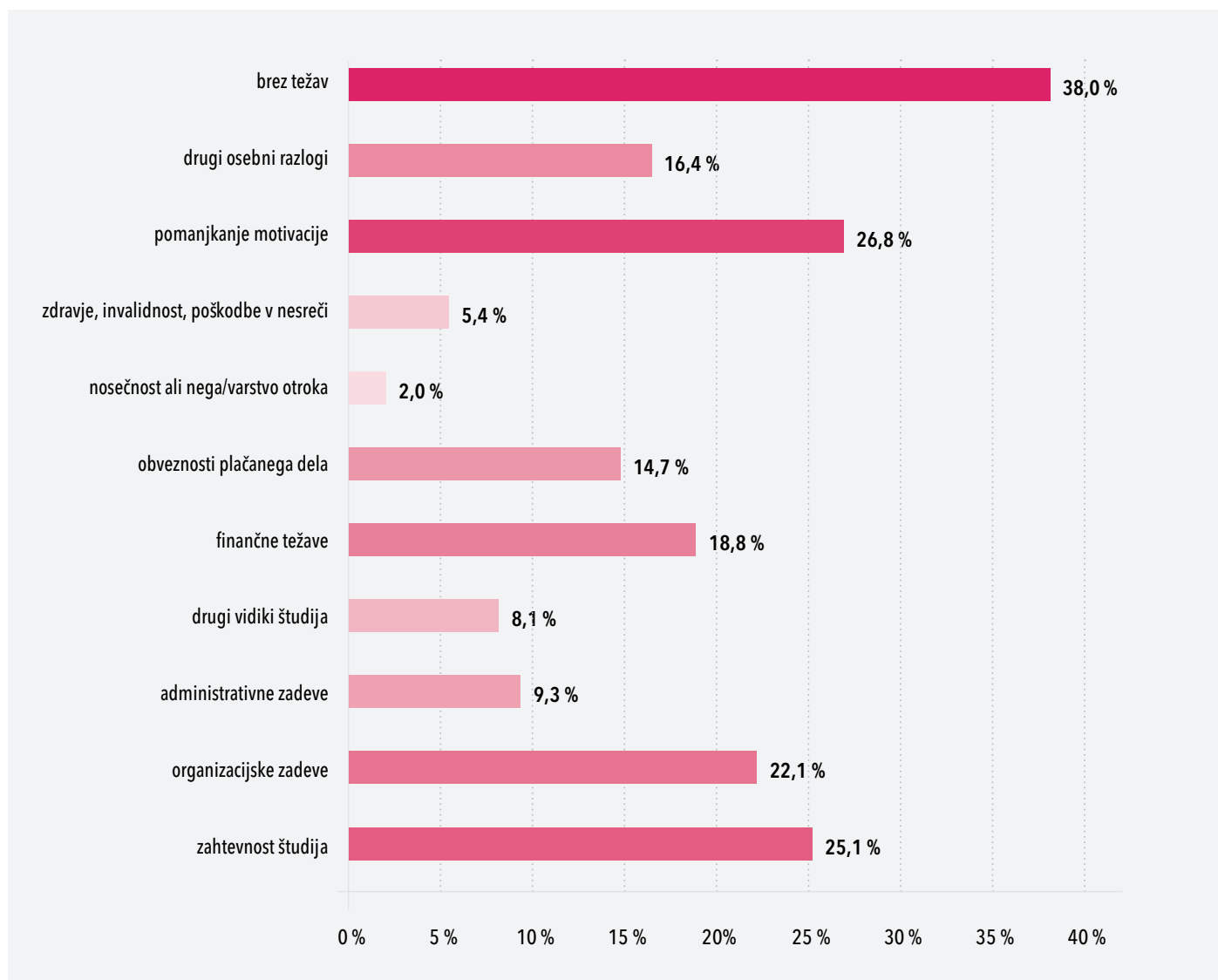
VKLJUČENOST ŠTUDENTOV

Večina študentov ima pozitivno stališče do vseh vidikov socialne vključenosti pri študiju, najpozitivneje pa ocenjujejo razumevanje s profesorji in asistenti. Manj pozitivno so lastno akademsko in socialno vključenost ocenili študenti na univerzah in v enovitih magistrskih programih, redni študenti, stari med 22 in 25 let ter študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami.

TEŽAVE PRI ŠTUDIJU

12 % študentov razmišlja, da bi opustili študij. To so pogosteje študenti z zdravstvenimi težavami, moški in študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja.

Dve petini študentov ni navedlo nobene težave pri študiju, polovica študentov pa več kot eno težavo. Težave, povezane s študijem, so pogosteje imeli študenti, mlajši od 21 let, ženske, študenti na univerzah in v enovitih magistrskih programih ter študenti z zdravstvenimi težavami. Osebne težave so bile pogostejše med študenti, starejšimi od 30 let, ženskami, študenti v višješolskih programih in študenti z zdravstvenimi težavami.

Slika 9. Izraženost posameznih težav pri študiju (N = 2112)

5. Časovna obremenitev s študijem in delom

Delovni čas študentov, namenjen študiju in delu, je v Sloveniji v povprečju obsegal 51 ur na teden, kar je več od mednarodnega povprečja (48 ur tedensko). Študijskim obveznostim so namenili v povprečju 19 ur, individualnemu študiju 16 ur na teden, skupaj torej 35 ur na teden.

Študenti na univerzah (38 %) so pogosteje kot študenti na drugih visokošolskih zavodih (16 %) poročali, da za študijske dejavnosti porabijo več kot 40 ur na teden. Večina študentov v višješolskih strokovnih programih je za študijske aktivnosti porabila manj kot 20 ur na teden (42 %), v programih na prvi (50 %) in drugi (49 %) bolonjski stopnji od 20 do 40 ur na teden, v programih enovitega magistrskega študija pa jih je večina porabila več kot 40 ur na teden (65 %).

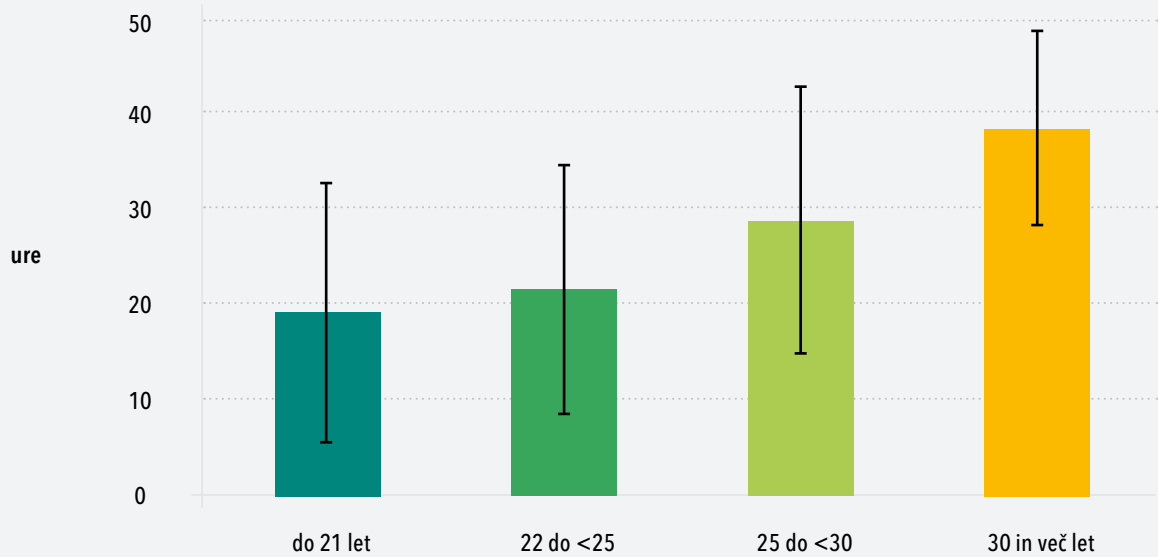
V vseh državah se je pokazalo, da čas za plačano delo med študijem zmanjšuje čas, namenjen študijskim dejavnostim, in povečuje celoten časovni obseg tedenske aktivnosti študentov. V primerjavi z drugimi državami je bil čas, ki so ga za delo porabili študenti v Sloveniji, med višjimi (povprečno 25 ur tedensko, medtem ko je bilo mednarodno povprečje 14 ur tedensko).

6. Plačano delo študentov

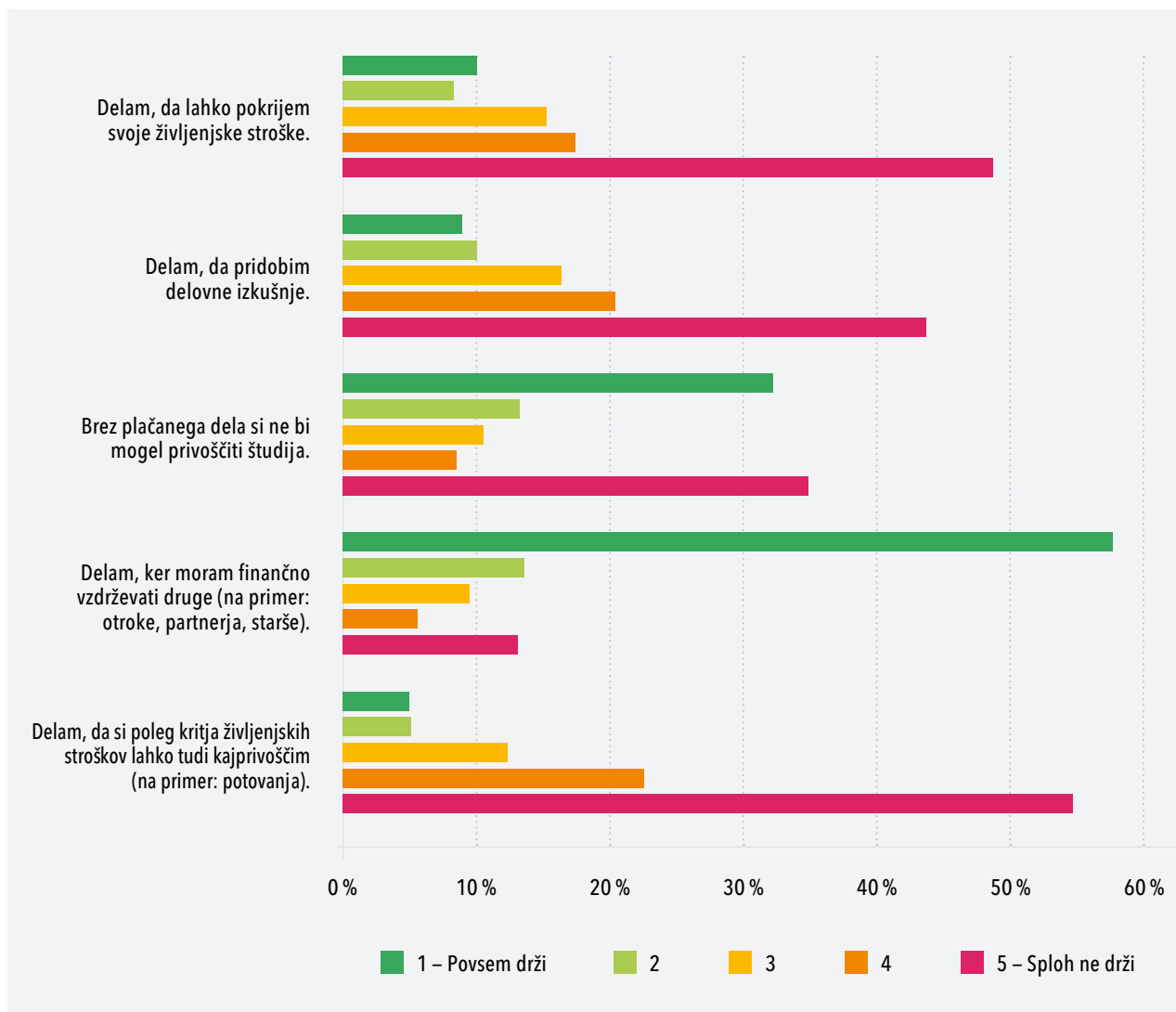
V Sloveniji sta dve petini študentov v času predavanj opravljali redno plačano delo (za tretjino je bilo takšnih v EVROŠTUDENT VI), četrtnina pa občasno. Približno tretjina študentov med študijskim letom ni delala (dve petini v EVROŠTUDENT VI). V Sloveniji je ves čas (med študijskim letom in počitnicami) delalo 57 % študentov. Samo v času predavanj je delalo 9 % študentov. Samo med počitnicami jih je delalo 20 %. Tistih, ki sploh niso iskali zaposlitve, je bilo 14 %.

Slovenija se v deležu zaposlenih študentov (86 %) uvršča nad povprečje EVROŠTUDENT-držav (80 %), skupaj s Češko, z Islandijo, Norveško in Nizozemsko.

Pogostost dela narašča s starostjo študentov. Moški delajo v povprečju 3,5 ure več na teden kot ženske. Študenti na univerzah delajo manj kot študenti, vpisani na druge zavode; največ delajo študenti, vpisani v višješolske programe. Mednarodni študenti delajo pogosteje kot domači in izredni več kot redni študenti ter študenti, ki ne živijo pri starših, ali tisti brez terciarnega ozadja.

Slika 10. Povprečno število ur, ki jih študenti tedensko porabijo za delo, glede na starost ($N = 1382$)

Slika 11. Razlogi za opravljanje plačanega dela študentov ($N = 1388$)

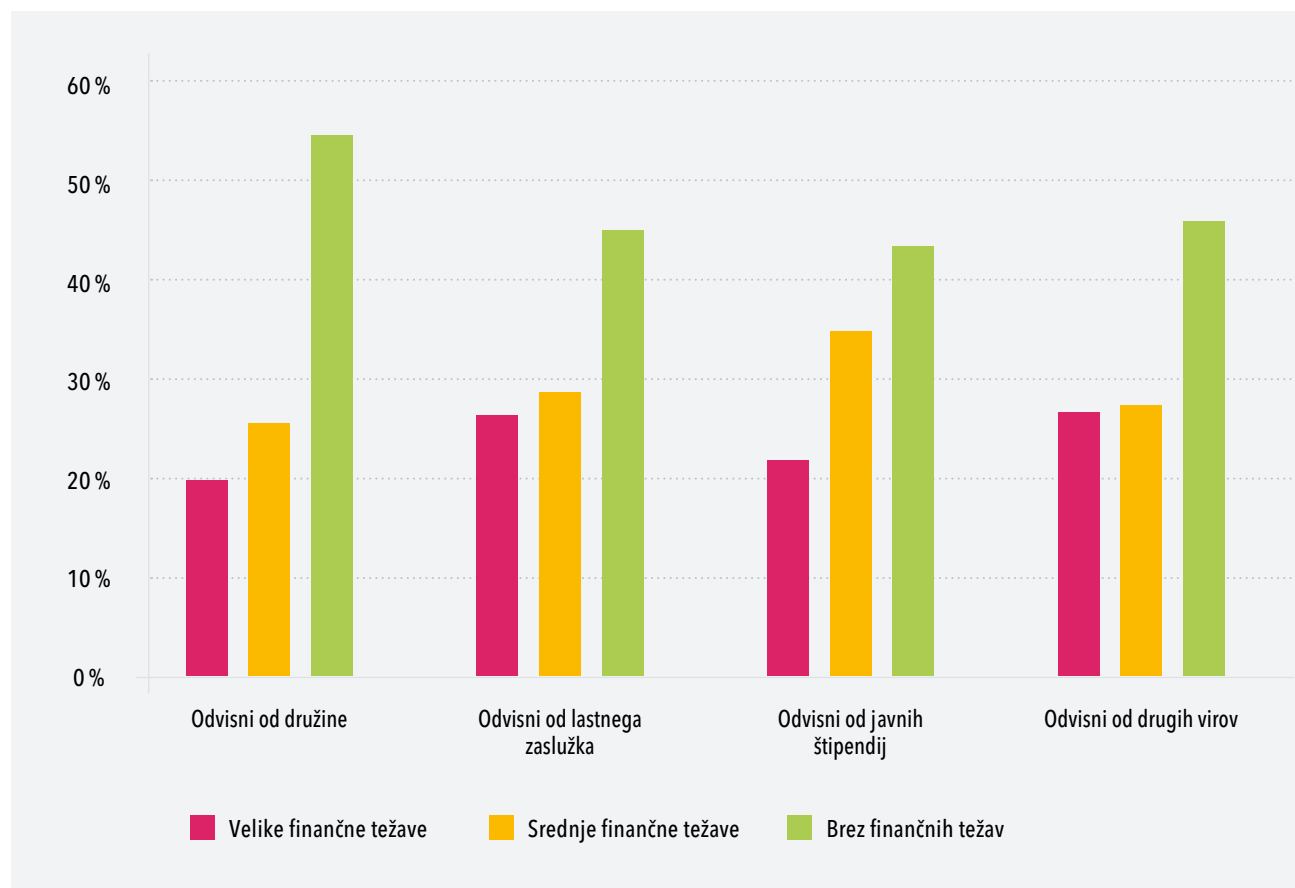
7. Prihodki in stroški študentov

V Sloveniji je imelo 20 % finančno najbolje priskrbljenih študentov 120 % višje prihodke od povprečja, 20 % finančno najšibkejših študentov pa 78 % nižje. Te razlike so bile na ravni povprečja drugih EVROŠTUDENT-držav. Primerjava z EVROŠTUDENT VI pokaže, da se razlike v višini dohodkov med finančno najslabše in najboljše priskrbljenimi študenti v Sloveniji s časom hitro povečujejo.

Najpomembnejši vir za preživljanje študentov v Sloveniji je bila zaposlitev (44 %), na drugem mestu je bila finančna podpora družine (36 %) in na tretjem štipendije (13 %); druge vire je imela manj kot desetina študentov.

Življenjski stroški so predstavljali 88 % stroškov (največji delež za nastanitev in hrano), le 12 % pa stroški, povezani s študijem (podobno kot v mednarodnem povprečju). Večje breme stroškov nastanitve so občutili študenti, ki so živeli sami ali so si stanovanje delili z drugimi osebami, kot tisti, ki so živeli pri starših. Študijski stroški so bolj obremenili študente brez terciarnega ozadja kot tiste z njim.

V Sloveniji je (zelo) resne finančne težave občutilo 24 % študentov (enako kot v mednarodnem povprečju). 22 % študentov finančnih težav ni občutilo, 30 % pa jih sploh ni občutilo (kar je za 2 % več od mednarodnega povprečja). Študenti z velikimi finančnimi težavami so bili zlasti tisti brez terciarnega izobrazbenega ozadja, tisti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami ter tisti, ki so bili odvisni od lastnega zaslužka in drugih virov prihodkov. Največ tistih, ki niso imeli finančnih težav, je bilo študentov, ki so živeli pri starših (53 %; v EVROŠTUDENT VI 36 %) in bili odvisni predvsem od finančne podpore družine.

Slika 12. Finančne težave študentov glede na odvisnost od določenega vira prihodka (N = 1936)

8. Nastanitev

Več kot dve petini študentov je stanovalo s starši oz. pri sorodnikih (42 %; v EVROŠTUDENT VI 48 %), kar je več od mednarodnega povprečja. V dveh tretjinah EVROŠTUDENT-držav je bilo bivanje s starši najpogostejša oblika nastanitve.

Manj kot četrtnina študentov je živel v študentskih domovih/sobah (manj od mednarodnega povprečja).

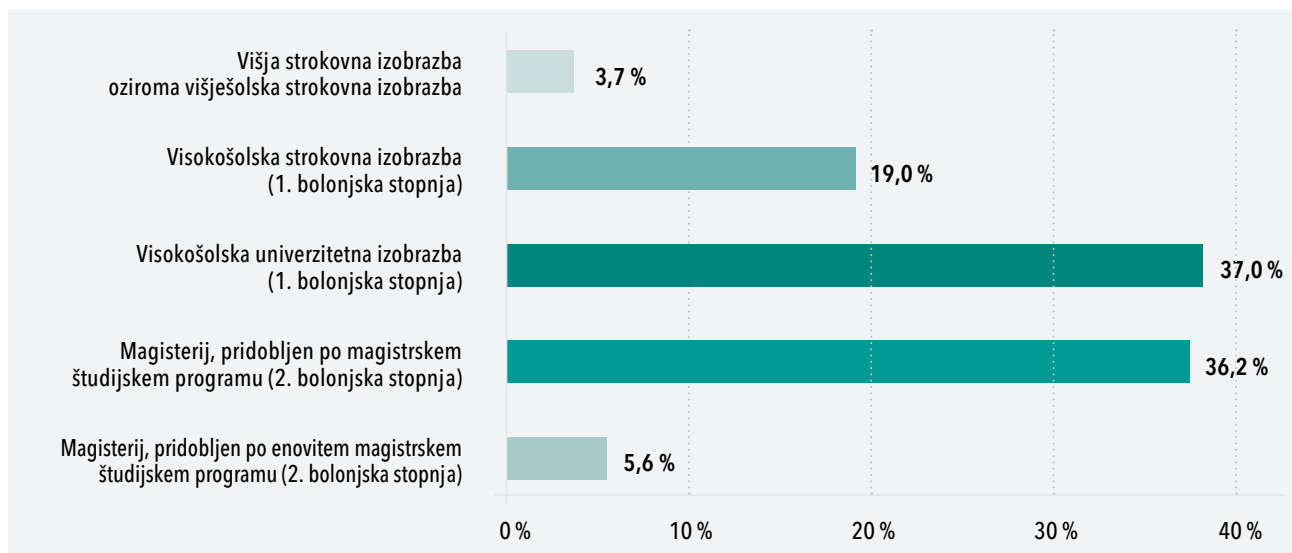
Manj kot četrtnina študentov je živel v študentskih domovih/sobah (manj od mednarodnega povprečja), med njimi večina v študentskih domovih (85 %), desetina v subvencioniranih sobah/stanovanjih in dvajsetina v dijaških domovih. Ti študenti so pogosteje študirali na univerzah, na rednem študiju in prejeli finančno podporo družine. Pogosteje so bili brez terciarnega ozadja.

Petina študentov je živel s partnerjem/z otroci, desetina z drugimi osebami (npr. prijatelji); le 5 % jih je živelo samih. Ti študenti so pogosteje delali, bili starejši ali vpisani v magistrske programe druge stopnje ali na izrednem študiju. Pogosteje so v terciarno izobraževanje vstopili kasneje.

9. Mobilnost in internacionalizacija

Manj kot sedmina v raziskavi sodelujočih študentov iz Slovenije je poročala, da je že študirala v tujini (14 %). Največ jih je študiralo na Portugalskem, v Nemčiji in na Finskem (več kot 10 %). Manj izkušenj z mobilnostjo oz. s študijem v tujini so imeli študenti, ki niso študirali na univerzah (3 % študentov iz drugih zavodov, 8 % z univerz). Pogosteje so na študij v tujino odšli študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem. Več izkušenj z mobilnostjo so imeli tudi študenti z zdravstvenimi težavami (18 %) kot tisti brez njih (13 %).

Približno ena dvajsetina (5 %) študentov je delovno prakso oz. pripravništvo opravila v tujini. Prakso so večinoma opravili prostovoljno (70 %) in ni bila plačana (59 %), trajala pa je do tri mesece. Najpogosteje so na prakso odšli v Nemčijo ali Avstrijo (več kot 10 %). Na prakso v tujini je odšlo največ študentov prve univerzitetne bolonjske stopnje študija, vendar polovici ECTS-točke niso bile priznane.

Slika 13 Mobilnost v tujino glede na stopnjo študija (N = 127; možnih je več odgovorov)

V povprečju je bila najbolj izražena ovira za študij v tujini dodatno finančno breme. Kot glavno oviro sta ga zaznali skoraj dve tretjini študentov (62 %; podobno kot v mednarodnem povprečju, 60 %).

Za skoraj dve petini je bila glavna ovira izguba plačanega dela ali ločitev od lastne družine. Za tretjino študentov so oviro za mobilnost predstavljale težave pri umeščanju študija v tujini v strukturo študijskega programa doma.

10. Prehod na trg dela

Slika 14. Pripravljenost študentov na trg dela (N = 2112)

Večina študentov bo zaposlitev primarno iskala v Sloveniji (86 %), od teh je približno polovica (44 %; EVROŠTUDENT VI: več kot polovica) pripravljena delati v tujini, če zaposlitve v Sloveniji ne najde.

Večina študentov pričakuje, da se bo takoj zaposlila na področju, za katerega se izobražuje (52 %); najpogosteje študenti na področju zdravstva ter tehnike, proizvodnje in gradbeništva. Približno tretjina jih pričakuje, da se bodo na svojem študijskem področju zaposlili, vendar ne takoj (30 %); najpogosteje študenti na področju družboslovja in novinarstva.